

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ ความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยจะนำเสนอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2
2. เพื่อศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก จำนวน 73 โรงเรียน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นประชากร และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ซึ่งโรงเรียนตอบกลับมาทั้งสิ้น 73 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับผลการประเมินคุณภาพภายนอกผู้วิจัยขอถ่ายสำเนาจากโรงเรียนด้วยตนเองเพื่อนำมาใส่ในแผ่นบันทึกผลการประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง

2. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านความคิดเชิงระบบ และด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้

3. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประเมินผลโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีและเมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานทุกมาตรฐานอยู่ในระดับดี ยกเว้นมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรและมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับพอใช้

4. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการมีแบบแผนความคิดและด้านความคิดเชิงระบบสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณาแต่ละมาตรฐาน พบว่า

4.1 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้สัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4.2 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการมีแบบแผนความคิดและด้านความคิดเชิงระบบสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.3 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้และด้านความคิดเชิงระบบสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 มีประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาและนำมาอภิปรายในบทนี้ คือ

1. จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านความคิดเชิงระบบ และด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเชงกีที่ว่าพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ประสบความสำเร็จยาก ต้องยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมจะแยกจากกันไม่ได้และในขณะเดียวกันก็เน้นแนวทางการบริหารที่เป็นภาคปฏิบัติที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จะต้องมีการพัฒนาในมิติทั้ง 5 มิติที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันได้มีการดำเนินการเพื่อปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา และกำหนดหลักการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 และมาตรา 8 ดังนี้ “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ทั้งนี้การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก 1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3. มีการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้เพราะว่าหากครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการพัฒนาในเรื่องการมีแบบแผนของความคิด การเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้เป็นทีมและการคิดเชิงระบบอย่างต่อเนื่องเป็นองค์รวม น่าจะส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้สถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ซึ่งประเมินผลโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีและเมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน ทุกมาตรฐานอยู่ในระดับดี โดยเรียงตามลำดับดังนี้ คือ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านครูผู้สอน และมาตรฐานด้านผู้เรียน ยกเว้นมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมี

วิสัยทัศน์ และมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลีทธิ์ วรรณพงศ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการเตรียมรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการเพื่อเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) นั้น โรงเรียนมีเวลาในการเตรียมพร้อมค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการประเมินโดยโรงเรียนเองด้วยข้อมทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนค่อนข้างมีการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2 ด้าน คือ ด้านการมีแบบแผนความคิดและด้านความคิดเชิงระบบส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นปัจจัยที่สามารถกำหนดความแปรปรวนต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกได้ในระดับแรก พบว่า การมีแบบแผนความคิดและความคิดเชิงระบบเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 66) ได้กล่าวว่า ความคิดเชิงระบบเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งสำหรับทุกองค์การที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นระบบไว้อยู่ตลอดเวลาจะทำหรือเปลี่ยนอะไรก็ต้องทำหรือเปลี่ยนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัลยาณี คำแดง (2542 : 74) ที่พบว่าปัจจัยด้านความคิดเชิงระบบเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญผา พวงมาลี (2542 : 121) พบว่า บุคลากรในฝ่ายการพยาบาลรับรู้ว่าการที่หน่วยงานจะประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในองค์กร และทุกคนปฏิบัติงานโดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก บุคลากรในองค์กรเรียนรู้ความสำเร็จและความ ล้มเหลวของบุคคลอื่นมาเป็นบทเรียนในการทำงาน สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนรู้ได้ รู้ถึงเหตุและผลที่จะตามมาจากการกระทำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการคิดอย่างเป็นระบบเป็นการเชื่อมโยงความคิด ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลสืบเนื่องกันเพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงระบบไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกระบวนการความเป็นไปได้ในโลกแห่งความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การให้ข้อเสนอแนะครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนะ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1.1 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการกำหนดแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนเพื่อให้มีการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางด้านแบบแผนทางความคิด และความคิดเชิงระบบเนื่องจากส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอก

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ควรมีการกระตุ้นหรือพัฒนาวิสัยทัศน์ในการทำงานผู้บริหารโรงเรียน โดยการจัดอบรม สัมมนา การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ควรนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดนโยบาย วางแผนในการกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เป็นอย่างไป และสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการมีแบบแผนความคิดและด้านความคิดเชิงระบบในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักวิชาการท่านอื่น นอกเหนือจากแนวคิดของเซ็งกิ (Senge)